

LOREM IPSUM LO
GWAARDESEIT T
GESPROKEN ONO
EL M MI. EMPER
I NEC QUAMAUT
ACERPELRALRN
EZICHTBAAR HA
TRISTIQUES TES
TURPIS EGESTAS
QUSTILTE SSA T

OR SIT DE AMETI
TUR VANPILTING
ET EILEMENUM
ORWOORDEN C
CTOR, SED PLI
ARE. WORDTIAT
ABITANT INRBI E
ENECTUS DE NE
S. TRSTIQTEIOP
NCIDUNT, TEMI

303

Pambo wordt geboren

ca. 320

gewijd tot monnik

340

*tot priester van het gebied
Nitrië gewijd*

ca. 374

*sterft in zijn
monnikshuisje*

Het citaat

Theofilus, de bisschop van Alexandrië, reisde eens af naar het gebied Sketis in Egypte. De monniken die daar woonden, voelden zich zeer vereerd door het hoge bezoek en vroegen vader Pambo: 'Spreek een paar woorden tegen de bisschop, zodat zijn ziel versterkt en opgebouwd wordt.' Maar de oude man zei: 'Als hij niets kan leren van mijn zwijgen, is er ook geen hoop dat hij iets zou leren van mijn spreken.'

Pambo

Onderwijzende stilte

Veel woestijnvaders schrijven over het zwijgen. Niet dat spreken per definitie slecht zou zijn, maar het draagt een zeker gevaar in zich. Je kunt namelijk heel makkelijk blijven praten, zonder dat er daadwerkelijk iets gebeurt. Dan verplaatsen woorden alleen maar lucht en hebben ze geen werkelijke betekenis. De woestijnvaders vinden dat ‘interessant gepraat’ alleen maar afleidt van wat écht belangrijk is. Discussies en theoretische verhandelingen beschouwen zij als drijfzand. Want je kan er in blijven steken en er uiteindelijk in verzanden. Daarom ligt de focus in eerste instantie op het experiment, het praktisch aan de slag gaan, en daar hoort zeker geen geklets bij.

GEEN WOORDEN MAAR DADEN

Woorden kunnen prachtige toekomstbeelden schilderen. Maar met die woorden is de toekomst nog niet gerealiseerd. En als je alleen maar over je plannen blijft praten, gebeurt er nooit iets concreets. Woestijnvader Theodorus heeft dit gevaar scherp in het vizier. Als hij een paar monniken hoort discussiëren, zegt hij streng:

‘Je hebt je vracht niet aan boord gebracht en zelfs geen schip gevonden; maar je gedraagt je alsof je na een lange reis veilig in de haven ligt, terwijl je de haven nog niet eens bent uitgevaren! Doe eerst wat je moet doen. Stop met discussiëren en ga aan het werk.’

LEERSCHOOL VAN HET ZWIJGEN

In het citaat met de bisschop neemt woestijnvader Pambo het zwijgen erg

serieus. De *Woestijnvaderspreuken* vermeldt dat hij soms jaren niet sprak. Dit klinkt misschien ‘over the top’, maar het laat wel iets zien van zijn diepe verlangen niets verkeerd te zeggen. Zo functioneert het zwijgen voor Pambo als belangrijke leerschool om zijn tong onder controle te krijgen.

“
*Als hij niet kan
leren van mijn
zwijgen, is er geen
hoop dat hij iets
zou leren van mijn
spreken.*
”

Pambo vindt het niet zijn taak snelle adviezen uit te delen. Snelle adviezen worden namelijk ook snel vergeten. Daarom daagt hij met zijn zwijgen Theofilus uit om verder te gaan dan het snelle scoren met woorden. Pambo’s zwijgen vraagt Theofilus om naast hem te komen zitten. Zo mag de bisschop leren, niet door naar hem te luisteren, maar door naar hem te kijken.

HET INSLIKKEN VAN WOORDEN

Hoe zou de waarde van onze woorden veranderen als wij meer tijd zouden nemen voordat we ze uitspreken? En wat

DE WOORDEN WACHTER

Als kind bezocht ik een school waar de kinderen niet altijd netjes tegen elkaar spraken. Al snel nam ik de taal van mijn klasgenoten over. Mijn moeder sprak mij hier op aan, maar het was erg moeilijk om van mijn nieuwe woordenschat af te komen. De invloed van het taalgebruik uit mijn omgeving was te groot. Maar ze liet het er niet bij zitten.

Mijn moeder verzon iets dat mij zou helpen veranderen. Het was een halsketting waaraan een klein soldaatje hing. Ze gaf daarbij een zin uit de bijbel: ‘Zet een wacht bij mijn mond, God, bewaak de poort van mijn lippen.’ Wekenlang droeg ik de ketting onder mijn kleren. Elke keer als ik het soldaatje voelde of zag, werd ik eraan herinnerd dat ik wilde zwijgen en veranderen.

zou er gebeuren als we daarbij het accent zouden verleggen van praten naar handelen? Slik eens wat woorden in. Wees eens stil. Want het zwijgen zou je wel eens kunnen helpen meer richting te geven aan wat je doet, dat is tenminste de ervaring die de woestijnmonniken ons voorhouden.

Als je leert de woorden binnen de muren van je gedachten te houden, laat dan door betekenisvolle daden zien waar je voor staat. Daden kunnen het verschil maken: *‘Want je steekt een lamp niet aan om die vervolgens onder een emmer te zetten, maar je zet haar op de kandelaar, en dan schijnt ze voor iedereen in huis,’* wisten de woestijnvaders uit de bijbel. Dus als je wat te melden hebt, laat het dan zien, net zoals de kaars op de kandelaar. De gedachten onder de emmer richten weinig uit, maar als je in beweging komt, kun je écht wat betekenen voor een ander.

LAAT MIJ MAAR KIJKEN

In de *Woestijnvaderspreuken* staat een verhaal waaruit duidelijk blijkt dat er naast Pambo wel meer woestijnvaders zijn die daden meer inspirerend vinden dan woorden:

‘Elk jaar ging een monnik met een groep vrienden op bezoek bij de wijze vader Antonius. De vrienden stelden dan allemaal belangrijke levensvragen. Elk jaar weer. Maar die ene monnik sprak tijdens de bezoeken nooit een woord. Na een paar jaar vroeg Antonius hem eens: “Je komt mij nu al jaren opzoeken, maar je hebt me nog nooit een vraag gesteld, zoals je vrienden. Waarom?” Waarop de monnik zei: “Meester, het is voor mij al leerzaam genoeg om naar u te kijken.”’

Pambo

Pambo wordt geboren aan het begin van de vierde eeuw en leeft een groot deel van zijn leven in de bergen van Nitrië, een van de grote monnikenleefgebieden aan de noordwestelijke kant van de Nijldelta. De ongeletterde Pambo begint zijn monnikenleven als leerling van de bekende woestijnvader Antonius de Grote, de grondlegger van het woestijnmonnikendom.

Een levensgebeurtenis die blijvend indruk maakt op Pambo, is het horen van een vers uit het bijbelboek Psalmen. Het is voor woestijnvaders in die tijd gebruikelijk alle Psalmen uit het hoofd te kennen. Maar omdat Pambo ongeletterd is, vraagt hij een oude woestijnvader hem een Psalm te leren. Als hij begint met het opzeggen van Psalm 39 wordt Pambo diep getroffen. Hij hoort de eerste regel: *‘Dit had ik mij voorgenomen: Ik wil goed op mijn gedrag letten en met mijn tong geen foute dingen zeggen, en mijn mond in bedwang houden als ik word uitgedaagd.’*

“
*Laat ik dit eerst
maar in de praktijk
brengen, voordat
we verder gaan met
het tweede vers.*

”

Pambo wacht de tweede regel van de Psalm niet af. Hij zegt tegen de oude man: *‘Laat ik eerst dit eerste vers maar eens in praktijk leren brengen, voordat we verder gaan.’* Vervolgens keert hij terug naar zijn monnikshuisje, waar hij nadenkt hoe hij dit vers in zijn leven zou kunnen uitwerken.

DE LANGE WEG VAN HET ZWIJGEN

Acht jaar lang komt Pambo niet naar buiten. Als hij uiteindelijk toch zijn monnikshuisje verlaat, praat hij bijna nooit. Het eerste wat hij na die acht jaar wel doet, is een bezoek brengen aan de oude monnik die hem het eerste vers uit Psalm 39 heeft voorgelezen. De monnik vraagt verbaasd waarom hij nooit is teruggekomen om de rest van de Psalm te leren. Pambo antwoordt dat het niet aan de oude monnik lag, maar dat het gewoon acht jaar heeft geduurd voordat God hem de kracht gaf het eerste vers in de praktijk te brengen.

Omdat Pambo het op dat moment nog steeds moeilijk vindt het eerste vers vol-

KIEZELKAUWGOM

Het klinkt misschien gek, want je zou waarschijnlijk anders verwachten, maar de meeste woestijnvaders praten weinig over de bijbel. Zo bevat de *Woestijnvaderspreuken* bijna geen theologische verhandelingen. De aandacht ligt eenvoudig bij het doen wat er er staat: zwijgen, bidden en werken. Sommigen gaan daarin erg ver. Zo wordt over vader Agathon geschreven:

‘Men vertelt dat hij drie jaar lang met een kiezel in zijn mond heeft geleefd, om zichzelf eraan te blijven herinneren niets verkeerd te zeggen. Hij wilde geen woord uitspreken waar hij later spijt van zou krijgen.’

maakt toe te passen, trekt hij zich na het gesprek met de oude monnik opnieuw terug in zijn monnikshuisje. Daar blijft hij vervolgens tien jaar lang, zonder met iemand te praten, om zo nog meer te oefenen om met zijn gedachten niets slechts te denken en met zijn mond niets slechts te zeggen.

“
*Ik wil goed op
mijn gedrag letten
en met mijn tong
geen foute dingen
zeggen, en mijn
mond in bedwang
houden.*

”

PAMBO, DE SPIRITUELE RAMBO

Ongeveer achttien jaar nadat hij voor het eerst het eerste vers van Psalm 39 hoorde, begint vader Pambo weer te praten, heel spaarzaam. Zo geeft hij als

**DE WAARDE VAN
WOORDEN WORDT
ZICHTBAAR IN DE STILTE.**

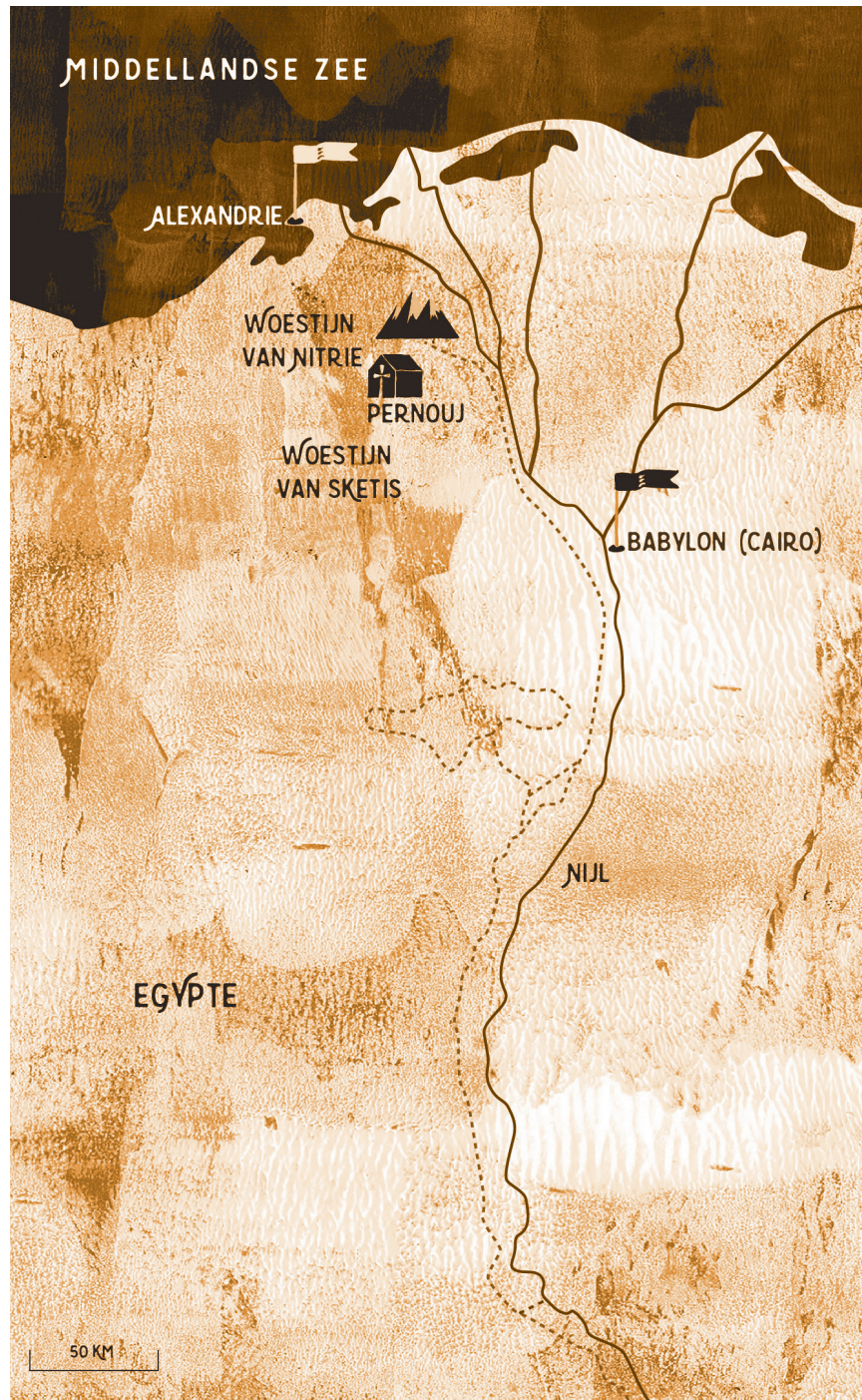

hem iets gevraagd wordt, nooit direct antwoord. Altijd neemt hij eerst de tijd om te bidden:

'Het is bekend dat vader Pambo, als men bij hem kwam om raad te vragen of een probleem voor te leggen, nooit meteen antwoord gaf. Hij zei altijd: "Ik heb het antwoord nog niet gevonden." Soms gingen er weken voorbij, zonder dat hij antwoord gaf. "Ik kan maar niet bevatten wat het gevolg zal zijn van de woorden die ik uit wil spreken, dus ik geef nog even geen antwoord," zei hij dan. Maar als hij uiteindelijk antwoordde, was het zeer wijs, alsof God over elk woord zijn zegen had gegeven.'

Elk afzonderlijk woord dat je spreekt overleggen met God, dat is wel heel uniek. Daarom gaat woestijnvader Pambo de geschiedenis in als een zeer inspirerende monnik. Zelfs zo inspirerend dat hij vanuit de geschiedenis ook vandaag nog velen aanspreekt. Hij is de man die door zijn nederige zwijgen op zijn sterfbed zei:

'Sinds het moment dat ik de wereld heb verlaten om monnik te worden, zelf een monnikshuisje heb gebouwd en hier geleefd heb, kan ik me niet herinneren dat ik ooit brood heb gegeten waar ik niet zelf voor gewerkt heb, en door de genade van God heb ik niet één woord gesproken waar ik later spijt van kreeg. Toch zal ik straks sterven als iemand die nog maar net begonnen is God te dienen.'

i Bij de bergen van **Nitrië** heeft Pambo het grootste deel van zijn leven gewoond in een klooster in **Pernouj**.

ANTONIUS & PAMBO

Pambo vroeg aan vader Antonius: 'Wat hoor ik eigenlijk te doen?' De oude Antonius antwoordde: 'Wees niet te zeker van je eigen goedheid. Maak je geen zorgen over dingen die geweest zijn. Hou je tong en je buik onder controle.'

MACARIUS & PAMBO

Woestijnvader Macarius vertelde dat er eens een monnik was die aan Pambo vroeg: 'Is het goed om mensen een compliment te geven?' Daarop werd hij stil en na een tijdje antwoordde Pambo: 'Het is prima om iemand te complimenteren, maar het is nog beter om niets te zeggen.'

POIMEN & PAMBO

Vader Poimen zei eens: 'In het leven van vader Pambo zien we drie inspirerende dingen: hij at nooit overdag, alleen 's avonds een beetje, hij sprak zo weinig mogelijk en was altijd hard aan het werk.'

THEODOOR & PAMBO

Theodoor vroeg aan vader Pambo: 'Geef mij een levensmotto.' Met grote terughoudendheid sprak Pambo toen de volgende woorden: 'Ga nu, Theodoor, en heb mededogen met iedereen. Want als je je betrokken voelt bij het lijden en de pijn van anderen, opent dat de weg om vrijmoedig tot God te spreken.'

PROSTITUEE & PAMBO

Pambo begon eens hartstochtelijk te huilen toen hij een stad binnenging en een prostituee zag die er prachtig uitzag. Zijn medemonniken vroegen hem waarom hij toch zo moest huilen. 'Ten eerste omdat ik iemand zie die zichzelf vol overgave in het ongeluk stort. Ten tweede omdat zij mij een harde les leert. Zij doet namelijk veel moeite om klanten te winnen, want door haar mooie kleren is zij een betoverende verschijning. Ja, zij doet zelfs veel meer moeite dan ik. Want hoe weinig moeite doe ik om mijn leven mooi te maken voor God en de engelen, door mij in te spannen voor een deugdelijk en heilig leven?'

IZAÄK & PAMBO

Vader Izaäk vertelde dat Pambo altijd het volgende zei: 'De kleding van een monnik zou er zo uit moeten zien, dat, als hij het uit zijn monnikshuisje naar buiten zou gooien, het daar drie dagen zou moeten kunnen blijven liggen, zonder dat iemand het ook maar mee zou willen nemen.'

DE GASTVRIJHEID WEGGEJAAGD

Eens brachten drie monniken een bezoek aan een grijsaard in Sketis en een van hen zei: 'Vader, ik heb de hele bijbel uit mijn hoofd geleerd.' De grijsaard zei tegen hem: 'Dan heb je de lucht gevuld met woorden.' De tweede sprak toen: 'Ik heb de hele bijbel voor mijzelf overgeschreven.' En de grijsaard gaf hem als antwoord: 'Jij hebt je boekenplanken gevuld met papier.' De derde zei ten slotte: 'In mijn ketel staat mos,' waarop de grijsaard sprak: 'Dan heb je de gastvrijheid van je weggejaagd.'

GEZELLIGHEID KENT GEEN TIJD

Een grijsaard kwam op bezoek bij een woestijnvader. Deze kookte een potje linzen en zei tegen hem: 'Laten we voor het eten eerst een kort gebed doen.' De woestijnvader bad vervolgens het hele bijbelboek Psalmen en de ander zei uit zijn hoofd twee andere bijbelboeken op. En toen de ochtend aanbrak, vertrok de grijsaard die op bezoek gekomen was, en zij vergaten te eten.

